

Konkurrenslagstiftning nyckeln till svenska entreprenörers framgång

Dagens Industri den 27 oktober 2019

Det finns en oro för att dynamiken i näringslivet i Europa och USA har försämrats under de senaste decennierna. Amerikansk forskning visar att andelen unga företag i det amerikanska näringslivet minskade från nästan 45 procent 1992 till cirka 35 procent 2011. Samtidigt minskade andelen sysselsatta i unga företag under perioden 1992 till 2011 från 16 procent till under 11 procent. Som en följd av denna utveckling har unga företags andel av jobbskapandet i USA minskat kraftigt.

När vi studerar dynamiken i det svenska näringslivet under perioden 1990–2013 ser vi ingen motsvarande tydlig nedgång. Vår analys, som baseras på detaljerad information om anställda och företag i det svenska näringslivet, visar i stället på att aktiviteten i nya företag ser ut att ökat i det svenska näringslivet under denna period. Jobbskapandet i unga svenska företag har främst skett i den växande tjänstesektorn, i motsats till USA där arbetstillfällena för unga företag har minskat i tjänstesektorn.

Oroväckande är dock att jobbförlusterna har ökat i unga företag under senare år. Särskilt har företag problem i sina andra och tredje verksamhetsår. Sedan mitten av 2000-talet har denna ökning av förlorade jobb i de allra yngsta företagen lett till en minskning av sysselsättningsandelen för unga företag som varit verksamma i mindre än fem år.

Vad kan då förklara att det svenska näringslivet var mer entreprenöriellt än det amerikanska under slutet av 1990- och i början av 2000-talet? I vår forskning framkommer att genomförandet av ett omfattande mikroekonomiskt reformpaket, som främjade dynamiskt företagande, efter den allvarliga ekonomiska krisen i början av 1990-talet, är en viktig förklaring.

I den svenska allmänna debatten påstås ofta att det var de makroekonomiska reformerna, såsom övergången från en fast till en flexibel växelkurs och införandet av ett inflationsmål med en oberoende centralbank, som gjorde det möjligt för Sverige att utvecklas väl ekonomiskt efter 1990-talskrisen.

Vår forskning påvisar vikten av de mikroekonomiskt baserade reformerna som genomfördes under 1990-talet för den förbättrade tillväxten. Viktiga reformer var införandet av en ny konkurrenslagstiftning, förbättrade möjligheter för utländska direktinvesteringar och en effektivitetsbaserad skattereform. Dessa reformer minskade hinder för företagsinträde och tillväxt för nya och unga företag.

Samtidigt som de flesta jobben har skapats i unga och små företag har de största produktivitetsökningarna skett i stora etablerade tillverkningsföretag samt i mellanstora unga tjänsteföretag. Dock skapar nya aktörer stora produktivitetsvinster på längre sikt. Mer än hälften av den totala ökningen av den genomsnittliga produktiviteten i det svenska näringslivet kommer från företag som startade under perioden, vilket återspeglar en urvalsprocess där bara de mest produktiva nytillkomna överlever.

Sammantaget tyder detta på att de strukturella reformerna effektiviserade arbetsfördelningen mellan de små och de stora företagen samt påskyndade strukturuomvandlingen av näringslivet.

I Sverige, liksom i många andra länder, finns det en ökande oro för att ny teknik, smarta robotar och ökad globalisering kommer att leda till minskad anställningstrygghet, högre arbetslöshet och ökad inkomstjämlighet. Det finns samtidigt en oro att vi liksom övriga Europa håller på att halka efter USA och Kina. Av nya framgångsrika företag som Amazon, Google, Facebook och Alibaba härstammar inga från Europa. Vi ser också i vår forskning att allt fler svenska företag har svårt att skala upp sin verksamhet.

Vår forskning visar att många svenska företag framgångsrikt har genomfört omfattande automatiseringsprocesser och står väl rustade i den globala konkurrensen. Framförallt har företag inom tillverkningsindustrin varit framgångsrika med att utnyttja digitaliseringens och automatiseringens möjligheter. Samtidigt finner vi att många företag ännu inte alls påbörjat denna process. Detta gäller framför allt företag verksamma i glesbygden.

Vår slutsats är att näringslivet står inför stora utmaningar, både i form av ökad global konkurrens, men också av den snabba tekniska utvecklingen. En viktig pusselbit för att Sverige ska klara den framtida omställningen är att vi har en mångfald av olika typer av företag, just denna mångfald av företagstyper visade sig viktig för den välfungerande jobb- och produktivetsdynamiken efter 1990-talsreformerna. Unga och etablerade, små och stora samt tillverknings- och tjänsteföretag spelar alla en viktig roll.

Här krävs också ett entreprenöriellt ekosystem som klarar av att skapa jobbtillväxt från nya framgångsrika företag. Inte minst verkar det viktigt att förbättra möjligheterna för unga företag att snabbt och effektivt skala upp sin verksamhet.

Gynnsamma institutioner måste kunna kanalisera privat och offentligt sparande till nystart av företag och företagsutveckling. En väl fungerande börs är en del av detta. Riskkapital måste också finnas för att kunna stödja företag i sin tidiga utvecklingsfas, och för att utveckla, omstrukturera eller skala upp existerande företag. Utbildningssystemet måste bli mer effektivt och flexibelt för att ge framtida arbetstagare den kompetens som efterfrågas.

Att fortsätta förbättra Sveriges styrka som företagsutvecklingsland blir allt viktigare i en tid där Sverige också möter kostsamma långsiktiga utmaningar inom skola, bostadsmarknad och kompetensförsörjning.

Fredrik Heyman

Pehr-Johan Norbäck

Lars Persson